

МЕДІАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Василенко І. О.,

*студентка V курсу юридичного факультету
Київського університету права
Національної академії наук України*

З розвитком економічних процесів виникають та змінюються господарські відносини. З метою вирішення конфліктів, що виникають між їх учасниками виникає необхідність дослідження ефективних шляхів їх розв'язання та вирішення. На даний час, окрім традиційних способів вирішення конфліктів та спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності дедалі більшої актуалізації набуває альтернативний позасудовий механізм врегулювання спірних відносин – медіація.

Насамперед необхідно зазначити, що медіація (відновне правосуддя) розповсюджено у більшості країнах світу, зокрема, цей процес успішно розвивається у Європі (Австрії, Бельгії, Великій Британії, Норвегії, Німеччині, Фінляндії, Польщі тощо), США, Австралії, Новій Зеландії та інших країнах.

Зазначений метод має ряд переваг порівняно з судовим розглядом, є менш формалізованим, конфіденційним, передбачає більш широкі можливості для врегулювання спірної ситуації, дозволяє вирішити конфлікт в найбільш короткі строки, а також зберегти ділові відносини між сторонами.

Дослідження зазначеного способу вирішення конфліктів пояснюється ефективністю його застосування в зарубіжних країнах та необхідністю закріплення інституту медіації в законодавстві України.

Питання, пов'язані з застосуванням медіації, досліджували такі вчені – правники, як Н.Л. Бондаренко-Зелінська, О. М. Боброва, С. В. Васильчак, А. О. Горова, А. П. Гаврилшин, Г. І. Єрьоменко, В. А. Жмудь, В. В. Землянська, і А. Н. Зайцев, Н. В. Кузнецов, Н. Н. Леннуар,

Л. В. Руснак, Е. М. Рунессон, Т. А. Савельєва, Г.В. Севастьянов, Г. Ю. Шкіря та інші.

Перебуваючи на стадії формування, ефективність впровадження та використання медіаційних процедур в Україні залежить від нормативної бази, яка б регулювала зазначений процес. Незважаючи на відсутність спеціального законодавства, в Україні діють спеціальні групи та центри, які активно займаються запровадженням програм примирення та просвітницькою діяльністю у цій сфері [1].

Необхідно звернути увагу на тому, що в Україні були здійснені спроби нормативного закріплення правових засад впровадження та проведення позасудової процедури врегулювання конфліктів за взаємною згодою сторін конфлікту (медіації) та за участю посередника (медіатора), визначити її принципи та порядок проведення медіації, а також статус медіатора. Проте, на даний час зазначені положення залишаються не врегульованими.

Згідно з проектом Закону України "Про медіацію", медіація – це переговори між сторонами конфлікту за допомогою одного або декількох посередників (медіаторів) з метою досягнення сторонами взаємоприйнятної рішення про усунення спричиненої конфліктом шкоди [2].

Враховуючи відсутність нормативного регулювання зазначеного питання, в науці існують різні підходи щодо визначення поняття медіації.

Слово «медіація» походить від латинського «mediatio» – посередництво; аналогічне значення мають слова «mediation» (англ.), «médiation» (фр). Кожний, в межах свого розуміння, може дати свою дефініцію цьому поняттю. Так, Белінська О.В. під медіацією розуміє добровільний та конфіденційний спосіб.

Вирішення конфліктної ситуації, де медіатору ході структурованої процедури допомагає учасникам конфлікту вступити у прямиї переговори з метою вироблення спільного рішення щодо проблеми [3, с. 158].

На думку Медведської В. В. медіація – це процедура позасудового вирішення спору між двома чи більше суб'єктами за допомогою медіатора з метою досягнення ними взаємоприйнятної врегулювання спору [4, с. 575].

На думку Г. В. Єрьоменко, медіація – це процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна сторона – медіатор (посередник), яка веде цей переговорний процес, вислухає аргументацію сторін щодо суті спору і активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів [5].

В юридичній літературі виділяють наступні риси медіації як альтернативного способу вирішення господарських спорів:

1. Вартість: вартість медіації значно нижче витрат, пов'язаних із судовими процедурами.

2. Швидкість: процес може розпочатися одразу після того, як сторони досягли домовленості про медіацію. Зазвичай це відбувається протягом декількох днів.

3. Якість: медіаторів можна обирати відповідно до їхніх навичок та експертної спеціалізації.

4. Передбачуваність : рішення не може бути нав'язане сторонам.

5. Контроль: сторони є «власниками» спору і самостійно випрацьовують прийнятний варіант його врегулювання.

6. Гнучкість: сторони можуть самостійно вирішувати, до якого типу медіації їм вдатися і яку процедуру обрати, включаючи часові межі та місце проведення медіації. Зазначена ознака тісно пов'язана з такою характеристикою як активність сторін, що передбачає самостійність у питаннях вибору нейтрального посередника, визначенні кола проблем, виявленні шляхів їх вирішення, обговоренні аргументів сторін, прийнятті взаємоприйнятного рішення.

7. Конфіденційність: сторони можуть надавати лише ту інформацію, яку вважають за потрібне повідомити. Зміст медіації та інформація, якою обмінюються сторони, зазвичай залишаються конфіденційними, але сторони можуть за взаємною згодою оприлюднити інформацію про досягнуту домовленість. Важливим є закріплення на рівні закону «імунітету» для медіатора з тією метою, щоб медіатор не міг бути допитаний щодо інформації, яка стала йому відома під час проведення медіації або стосується безпосередньо суті медіації, крім випадків, коли сторони не заперечують проти розголошення такої інформації.

8. Добровільність: сторони не зобов'язані вдаватися до медіації, за винятком випадків, коли цього вимагає суд. Слово «добровільність» акцентує увагу на тому, що рішення не може бути результатом будь – якого примусу чи активного переконання в необхідності певного спрямування дій[6, с. 12].

9. Обмежений ризик: сторони не зобов'язані будь що врегулювати суперечку і мають право вдатися до іншої форми розв'язання конфлікту, включаючи розгляд справи в суді.

10. Не має обов'язкового характеру: хоча сам процес медіації не має обов'язкового характеру, результати медіації можуть його мати, коли оформлюються як угода або рішення суду відповідно до цієї мирової угоди [7].

Про ефективність та необхідність запровадження інституту медіації в Україні свідчить те, що зазначений спосіб вирішення господарських спорів має ряд переваг в порівнянні з судовим розглядом справ.

Медіація є менш формалізованою та гнучкою процедурою, яка полягає у збереженні конфіденційності та взаємоповаги і подальших ділових стосунків.

Зазначений спосіб вирішення господарських спорів дозволяє врахувати інтереси кожної із сторін конфлікту, де на основі взаємних поступків та компромісів приймається рішення, яке задовольнить обидві сторони.

При цьому, медіація є вигідною не лише приватним особам, але й державі, оскільки популяризація медіації дає змогу зменшити навантаження на судову систему, зменшити витрати на її утримання тощо. Вважаємо, що прийняття профільного закону прискорить процес збільшення кількості вирішення конфліктних ситуацій у позасудовій площині.

Проаналізувавши погляди науковців щодо поняття медіації та на основі її ознак можна дійти висновку, що процедура медіації являє собою недержавний, позасудовий механізм вирішення спорів, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності та передбачає залучення третьої особи, яка буде виконувати роль посередника при вирішенні конфлікту.

Отже, медіація – це альтернативний спосіб вирішення господарських спорів, що передбачає проведення переговорів сторонами конфлікту із залученням до них третьої особи (медіатора), який на основі взаємних поступків конфліктуючих сторін сприятиме їм у прийнятті оптимального рішення.

Список використаних джерел:

- 1 Жмудь В. Запровадження процедури медіації (примирення) у законодавстві України // <http://www.minjust.gov.ua/0/11347>
- 2 Проект Закону України «Про медіацію» від 19.04.2012 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc41pf3_511=43208
- 3 Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів / О. В. Белінська // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. - №1 (5). – С. 158 – 172.
- 4 Медведська В.В. Медіація як перспективна форма вирішення господарських спорів. / Вікторія Валеріївна Медведська // Вісник НТУ. — К.: НТУ — 2012. — Вип. 26. С. 573 – 577.
- 5 Єрмоєнко Г. Медіація як спосіб вирішення спорів / Г. Єрмоєнко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>
- 6 Г. Ю. Шкіря. Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів / Г. Ю. Шкіря // Праворегулювання економіки. 2012. №11-12. – С. 267 – 277.

- 7 Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів / В. Резнікова // Вісник Київського нац. університету ім.Т.Г.Шевченка.Сер.:Юридичні науки . – 2012 . – Вип.90 . – С. 10-15.
- 8 РунессонЕрік М., Гі Марі-Лоранс.Медіація конфліктів і спорів у галузі корпоративного управління / Ерік М. Рунессон, Марі-Лоранс Гі .-Всесвітній форум з питань корпоративного управління, 2007 : [Електронний ресурс].
- 9 Режим доступу
[http://www.ifc.org/ifcext/cgf.nsf/AttachmentsByTitle/FOCUS4Russian/\\$FILE/FocusReport_Ukr_fin](http://www.ifc.org/ifcext/cgf.nsf/AttachmentsByTitle/FOCUS4Russian/$FILE/FocusReport_Ukr_fin)

Науковий керівник: Похиленко Ірина Сергіївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права та процесу Київського університету права Національної академії наук України.